

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
МІЖНАРОДНОГО
ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія:

Економіка і менеджмент

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 29

Одеса
2018

Серію засновано у 2010 р.

Засновник – Міжнародний гуманітарний університет
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

Включено до списку друкованих періодичних видань,
що входять до переліку наукових фахових видань України
Наказ Міністерства освіти і науки України № 455 від 15.04.2014 р.
Додаток № 5.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Міжнародного гуманітарного університету
протокол № 5 від 27.03.2018 р.

Видавнича рада:

С. В. Ківалов, акад. АПН і НАПрН України, д-р юрид. наук, проф. – голова ради; **А. Ф. Крижановський**, член-кореспондент НАПрН України, д-р юрид. наук, проф. – заступник голови ради; **М. П. Коваленко**, д-р фіз.-мат. наук, проф.; **С. А. Андронаті**, акад. НАН України; **В. Д. Берназ**, член-кореспондент НАПрН України, д-р юрид. наук, проф.; **О. М. Головченко**, д-р екон. наук, проф.; **Д. А. Зайцев**, д-р техн. наук, проф.; **В. М. Запорожан**, д-р мед. наук, проф., акад. АМН України; **М. З. Згуровський**, акад. НАН України, д-р тех. наук, проф.; **В. А. Кухаренко**, д-р філол. наук, проф.; **І. В. Ступак**, д-р філол. наук, доц.; **Г. П. Пекліна**, д-р мед. наук, проф.; **О. В. Токарев**, Засл. діяч мистецтв України.

Головний редактор серії – д-р фіз.-мат. наук, проф. **М. П. Коваленко**
Відповідальний секретар серії – **О. М. Назарук**

Редакційна колегія серії «Економіка і менеджмент»:

Б. В. Буркинський, акад. НАН України, д-р екон. наук, проф.; **А. І. Бутенко**, д-р екон. наук, проф.; **В. С. Дога**, д-р екон. наук, проф.; **О. М. Головченко**, д-р екон. наук, проф.; **Д. В. Гнилицька**, д-р екон. наук, доц.; **В. І. Захарченко**, д-р екон. наук, проф.; **О. М. Котлубай**, д-р екон. наук, проф.; **Є. В. Лазарева**, д-р екон. наук; **П. Сауэр**, канд. екон. наук, проф.; **Р. Габдулін**, канд. екон. наук, член-кореспондент МАІН; **В. Ласло**, д-р екон. наук; **Б. А. Волков**, д-р екон. наук, проф.; **В. М. Осипов**, д-р екон. наук, проф.; **Д. М. Пармаклі**, д-р екон. наук, проф.; **Л. А. Бахчиванжи**, канд. екон. наук, доц.; **О. В. Сталінська**, д-р екон. наук, проф.

Повне або часткове передрукування матеріалів, виданих у збірнику
«Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету»,
допускається лише з письмового дозволу редакції.

При передрукуванні матеріалів посилання
на «Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету» обов'язкове.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 20001-9801 ПР від 25.06.2013 р.

Адреса редакції:
Міжнародний гуманітарний університет
вул. Фонтанська дорога 33, м. Одеса, 65009, Україна
Телефон: +38 (099) 967 84 71
Електронна пошта: editor@vestnik-econom.mgu.od.ua
Офіційний сайт: www.vestnik-econom.mgu.od.ua

© Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.
Серія: «Економіка і менеджмент», 2018
© Міжнародний гуманітарний університет, 2018
© Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
НАН України, 2018

Ліба Н.С.,

к.е.н., доцент,

доцент кафедри обліку і оподаткування та маркетингу,
Мукачівський державний університет

PEST-АНАЛІЗ РЕГІОНАЛЬНОГО ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ КАРПАТСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РАЙОНУ

Анотація. У статті доведено, що Карпатський економічний район (макрорегіон) – це територія, яку умовно виділено всередині країни (мегарегіону) та яка: має певну економічну єдність, визначену зорієнтованістю економіки території на певний набір галузей, які розвиваються за взаємодії законів територіального поділу праці та сировинної приналежності; має відносну зіставленість різних економічних показників як у поточному періоді, так і в перспективі; характеризується територіальною наближеністю та достатньою транспортною інфраструктурою. За результатами проведення PEST-аналізу регіонального промислового комплексу Карпатського економічного району визначено, що найвищим рівнем ідентичності характеризуються соціально-культурні та технологічні чинники.

Ключові слова: PEST-аналіз, економічне районування, регіональний промисловий комплекс, політичні чинники, економічні чинники, соціально-культурні чинники, технологічні чинники.

Постановка проблеми. На сучасному етапі соціально-економічний розвиток економіки України неможливий без урахування територіальних особливостей, зокрема сильних та слабких сторін функціонування регіональних економічних систем, сприятливих і негативних тенденцій розвитку регіонів. Це зумовлено наявністю значної диференціації у забезпеченні необхідними економічними та соціальними ресурсами. Саме на рівні регіонів вирішуються питання відтворення продуктивних сил, реалізуються проекти соціально- економічного розвитку, задовольняються ключові соціальні потреби населення, а показники розвитку регіональної економіки є критерієм визначення рівня економічного розвитку держави у цілому.

Тому обґрунтування теоретико-методологічних аспектів управління розвитком регіонів України, а також виявлення особливостей їх розвитку стають надзвичайно важливими науково-практичними завданнями, а через це питання, пов'язані з визначенням проблем та вивченням перспектив соціально-економічного розвитку регіонів України, є актуальними та своєчасними [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням питань регіональної політики та регіонального розвитку займалися вітчизняні й зарубіжні вчені, серед яких слід виділити розробки М. Бутка, З. Варналія, В. Геєця, М. Долішнього, Б. Кліяненка, Е. Лібанової, Д. Стеценка та ін. Та питання PEST-аналізу регіонального промислового комплексу є слабо висвітленим у вітчизняній науковій літературі.

Мета статті полягає в обґрунтуванні впливу чинників зовнішнього середовища на тенденції та динаміку процесів на рівні Карпатського економічного району (PEST-аналіз регіонального промислового комплексу).

Виклад основного матеріалу дослідження. Карпатський економічний район розташований на заході України (центральна частина Європи) та включає Карпати, Передкарпаття, Закарпаття. До складу входять Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська та Чернівецька області. Територіальною особливістю даного регіону є те, що він межує з п'ятьма державами (чотири з яких належать до країн ЄС): Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією та Молдовою. В умовах приєднання євроінтеграційних процесів, розвиток економічних районів, які належать до прикордонних територій має велике значення для економіки всієї країни.

Важливою умовою соціально-економічного розвитку району є високий рівень транспортно-логістичної інфраструктури: основні міжнародні залізничні та автомобільні шляхи, а також транспортно-логістичні центри з відповідним набором функцій.

Площа району становить 5 660 тис. га, з них Львівська область займає 2 183 тис. га (39% території району), Івано-Франківська – 1 393 тис. га (24% території району), Закарпатська – 1 275 тис. га (23% території району), Чернівецька – 809 тис. га (14% території району) [8] (табл. 1).

Частка ВРП (валового регіонального продукту) району у ВВП (валовому внутрішньому продукті) країни становить приблизно 10%, половина з якого створюється в межах Львівської області (4,8% від ВВП). Найменшою є частка створеної продукції в Чернівецькій області (1% від ВВП).

За обсягом реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) станом на 1 липня 2017 р. лідером також виступає Львівська область. Її частка становить 52% від загального обсягу району. Частки інших областей району є такими: Івано-Франківська область – 28% від загального обсягу, Закарпатської області – 14%, Чернівецької області – 7%.

Аналіз структури чисельності постійного населення Карпатського економічного району підтверджує пріоритетність Львівської області. У структурі постійного населення Карпатського економічного району її частка становить 42%.

«Центроутворюючим» елементом виділення Карпатського економічного району як окремої територіально-економічної одиниці є його геополітичне розташування – наближеність до країн ЄС, а також наявність розгалуженої логістично-транспортної інфраструктури.

Галузева зорієнтованість району визначена його природно-кліматичними особливостями (це сільське та лісове господарство) та характеристиками господарських структур (переробна промисловість). У галузевій структурі господарства району переважають галузі, які характеризуються високим рівнем матеріало- та енергоємності: лісохімічна, деревообробна, гірничо-хімічна, хімічна, фармацевтична, харчова.

Загалом Карпатський економічний район характеризується індустріально-аграрним типом розвитку, оскільки більше 80%

Характеристика територіального складника Карпатського економічного району

№ з/п	Показники	Карпатський економічний район	Львівська область	Івано-Франківська область	Закарпатська область	Чернівецька область
1	Період утворення		1939 р.	1939 р. (до 1962 р. – Станіславська)	Утворена в 1946 р.	Утворена в 1940 р.
2	Площа, тис. га	5660	2183	1393	1275	809
3	ВРП, млн. грн (% від ВВП України), 2015 р.	188002 (9,5%)	94690 (4,8%)	45854 (2,3%)	28952 (1,5%)	18506 (0,9%)
4	Чисельність населення (станом на 1 липня 2017 р.), тис. ос.	6073	2530,3	1378,3	1257,8	906,6
5	Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг), (станом на 1 липня 2017 р.), млн. грн	72383,5	37283,9	20001,8	10116,9	4980,9

Джерело: складено за [6; 8]

Таблиця 2

Матриця PEST-аналізу регіонального промислового комплексу Карпатського економічного району

Політичні чинники (P)	Економічні чинники (E)
<ul style="list-style-type: none"> – недосконалість законодавства; – неузгодженість політичних процесів та нормативних документів на рівні України та сусідніх країн; – недостатня кількість нормативно-правових документів для ефективного регулювання функціонування регіонів; – децентралізація регіонального економічного розвитку; – вплив (політичний та економічний) прилеглих країн; – політичний і економічний вплив асоціації з ЄС; – прогрес і динаміка міжрегіональних та транскордонних процесів; – політична та економічна нестабільність на рівні національної та світової економіки; – воєнні конфлікти, військова агресія 	<ul style="list-style-type: none"> – нерівномірність економічного розвитку областей регіону; – спеціалізація та кооперування виробництва на рівні областей регіону; – зорієнтованість сировинних підприємств на зовнішній ринок; – низький рівень заробітної плати; – недостатній рівень внутрішнього інвестування та несприятливий інвестиційний клімат для зовнішніх інвесторів; – недосконалість митна та податкова політика; – нестабільність цін на енергоносії і зміна попиту на них; – відсутність чіткої стратегії регіонального розвитку
Соціально-культурні чинники (S)	Технологічні чинники (T)
<ul style="list-style-type: none"> – відношення населення до євроінтеграційних та внутрішньо-політичних процесів; – міграція трудових ресурсів; – демографічні процеси (старіння населення, погіршення динаміки народжуваності, високий рівень смертності); – низький рівень платоспроможного доходу населення; – низький рівень умов праці та техніки безпеки; – зростання потреби і вартості соціальної допомоги 	<ul style="list-style-type: none"> – технологічна відсталість, високий знос основних фондів; – неефективна державна технологічна політика; – неузгодженість патентної політики та політики сертифікації і стандартизації; – інтенсивний розвиток інформаційних технологій; – підвищення вимог щодо культурної і природної спадщини, об'єднання технічної інфраструктури, інтелектуального, соціального та фінансового капіталу за більш активної участі громадян; – нові екологічні, управлінські та технологічні стандарти

Джерело: складено за [5]

сукупної товарної продукції припадає на продукцію промислових підприємств.

Для визначення основних чинників, які спричиняють вплив на розвиток Карпатського економічного району та відповідно до отриманих результатів, формування заходів державного регуляторного впливу доцільним є проведення PEST-аналізу (PEST – аббревіатура слів «політичні», «економічні», «соціально-культурні» та «технологічні» чинники) (табл. 2). Цей аналіз відображає узагальнені чинники впливу для всіх областей району і може застосовуватися для розроблення та корегування напрямів економічної політики залежно від зміни впливу окремих чинників.

Для проведення аналізу скористаємося рекомендаціями, запропонованими в Методології планування регіонального розвитку [5].

У проєкті Європейського Союзу щодо підтримки політики регіонального розвитку України запропоновано такі групи чинників для проведення PEST-аналізу розвитку регіону [5]:

Політичні: форма управління та стабільність; свобода преси, верховенство права, рівні бюрократії та корупції; регулювання та тенденції дерегуляції; законодавство про зайнятість і соціальні питання; податкова політика, торгівля і тарифне регулювання; законодавство про захист споживачів і навколишнього середовища; можливі зміни в політичному середовищі.

Економічні: стадія економічного циклу; поточні та прогнозовані темпи економічного зростання, інфляції та відсоткових ставок; безробіття і пропозиція робочої сили; витрати на оплату праці; рівні наявного доходу і розподілу доходів; вплив глобалізації; ймовірність впливу технологічних або інших змін на економіку; можливі зміни в економічному середовищі.

Соціально-культурні: темпи зростання населення і вікова структура населення; здоров'я населення, освіта та соціальна мобільність і ставлення до них; структура зайнятості населення, свобода ринку праці та ставлення до роботи; ставлення до преси, громадська думка, соціальні відносини і соціальні табу; спосіб життя й ставлення до нього; соціально-культурні зміни.

Технологічні: вплив нових технологій; вплив Інтернету, зниження витрат на зв'язок і збільшення обсягів робіт, виконуваних дистанційно; наукові дослідження та розробки; вплив передачі технологій.

Із застосуванням запропонованої методики побудовано матрицю PEST-аналізу регіонального промислового комплексу Карпатського економічного району (табл. 2).

Запропоновані групи чинників впливу, звичайно, впливають на функціонування та розвиток кожної області району, а також відображають вплив на політичний, економічний та соціальний розвиток областей району безпосередньої близькості країн ЄС. Більшість із наведених чинників є загальними для промислового комплексу мегарегіону (країни загалом), проте їх вплив та амплітуда є специфічним для економічного району.

Найвищим рівнем ідентичності характеризуються соціально-культурні та технологічні чинники. Перша група чинників зумовлена наближеністю до кордонів країни та сформувалася під впливом історичної приналежності території регіону. Для промислового комплексу регіону значення соціально-культурних чинників є надзвичайно вагомим, оскільки комплекс потребує залучення значної кількості трудових кваліфікованих ресурсів. Низький рівень заробітної плати, недостатня кількість навчальних закладів, діяльність яких спрямована на підготовку фахових кадрів інженерної та технологічної спрямованості, відтік кваліфікованої робочої сили та сезонні коливання пропозиції трудових ресурсів у значному ступені впливають на можливості розвитку промислового комплексу регіону.

Друга група чинників зумовлена станом та структурою основних засобів господарських структур промислового комплексу району. Високий ступінь зносу основних засобів, відсутність необхідних фінансових ресурсів для їх оновлення, недостатній стан розвитку ринку фінансових послуг та високі відсоткові ставки за банківськими кредитами притаманні всім економічним районам України, проте для областей Карпатського економічного району характерними є частки обсягу капітальних інвестицій у промисловість нижчі, ніж у середньому по Україні (табл. 3).

Для аналізу впливу кожної групи чинників на тенденції та динаміку процесів на рівні промислового комплексу Карпатського економічного району застосуємо методику оцінки відносного значення впливу чинника за такими параметрами: тривалість впливу; спрямованість впливу; динаміка впливу; відносна значимість впливу.

Пропонуємо використовувати такі варіанти оцінки:

1. За тривалістю впливу: впливає на поточному етапі, але вплив зменшиться на протязі 6–12 місяців – N (now); зараз не впливає, але буде мати вплив у майбутньому – F (future); впливає на поточному етапі та буде впливати в майбутньому – N/F; короткостроковий вплив – I (impact).

2. За спрямованістю впливу: позитивно впливає – (+); негативно впливає – (-).

3. За динамікою впливу: впливає та призводить до зростання – (>); впливає та призводить до зменшення – (<); впливає з постійною значимістю – (=).

4. За значимістю впливу:

– CRITICAL – чинники, які загрожують розвитку регіону та вимагають розроблення системних заходів протидії;

– VERY IMPORTANT – чинники, які, скоріш за все, призведуть до суттєвих змін у розвитку областей району;

– IMPORTANT – чинники, які призведуть до несуттєвих змін у розвитку областей району;

– UNIMPORTANT – чинники, які не вплинуть на тенденції та динаміку розвитку областей району.

Запропонована методика дає змогу не тільки оцінити поточний стан впливу зазначеної групи чинників, а й виокремити серед їх сукупності найбільш важливі як у короткостроковому, так і в довгостроковому періодах та розробити систему нагальних і адекватних заходів, спрямованих на їх корегування.

За результатами оцінки відносної значимості найбільш важливими чинниками впливу є ті, що пов'язані не стільки з політичними процесами, скільки з нормативно-правовим регулюванням. Неузгодженість та недосконалість нормативно-правових документів, які регламентують діяльність економічних суб'єктів промислового комплексу Карпатського економічного району, звужують їх можливості щодо поліпшення результатів економічної діяльності, ускладнюють процеси розширеного відтворення та не сприяють розширенню зовнішньоекономічної діяльності.

Саме вдосконалення нормативно-правової бази вимагає максимальної уваги з боку органів державного управління на загальнонаціональному та регіональному рівнях.

В умовах поглиблення євроінтеграційних процесів великого значення набувають питання узгодження нормативно-правових документів на рівні України та сусідніх країн. Протягом останніх років спостерігається загострення питання міграції трудових ресурсів та наукового потенціалу (студентів вищих навчальних закладів, які навчаються за межами України). Постають проблеми пенсійного забезпечення, ухилення від сплати податків, майнові питання тощо. Узгодження та вирішення зазначених проблем повинно відбуватися як на загальнонаціональному, так і на регіональному рівнях.

Великим є значення результатів процесу децентралізації регіонального економічного розвитку, оскільки від того,

Таблиця 3

Частка капітальних інвестицій у промисловість за областями Карпатського економічного району, % від загального обсягу капітальних інвестицій

	Промисловість						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Україна	30	34,3	35,2	39,5	39,3	32,1	32,8
Закарпатська	20,1	14,9	24,1	27,5	28,3	22,8	28,5
Івано-Франківська	36,1	39,2	39	35,1	37,9	21,3	34,6
Львівська	22,4	19,7	23,7	35,6	28,8	27,3	34,2
Чернівецька	11,2	13,9	7,7	9,2	11,3	9,2	15,5

Джерело: складено за [9]

Аналіз впливу політичних чинників на тенденції та динаміку процесів у промисловому комплексі на рівні Карпатського економічного району

Політичні чинники впливу	Значимість впливу чинника			
	тривалість впливу	спрямованість впливу	динаміка впливу	відносна значимість впливу
Недосконалість законодавства	N\F	-	<	CRITICAL
Неузгодженість політичних процесів та нормативних документів на рівні України та сусідніх країн	N\F	-	<	CRITICAL
Недостатня кількість нормативно-правових документів для ефективного регулювання функціонування регіонів	N\F	-	<	CRITICAL
Децентралізація регіонального економічного розвитку	F	+	=	VERY IMPORTANT
Вплив (політичний та економічний) прилеглих країн	N\F	-;+	>;<	VERY IMPORTANT
Політичний і економічний вплив асоціації з ЄС	I	+	>	IMPORTANT
Прогрес і динаміка міжрегіональних та транскордонних процесів	N\F	-;+	>;<	VERY IMPORTANT
Політична та економічна нестабільність на рівні національної та світової економіки	N\F	-	<	VERY IMPORTANT
Воснні конфлікти, військова агресія	N	-	=	IMPORTANT

Джерело: розробка автора

наскільки оптимально будуть розподілені права та обов'язки органів державного управління за рівнями управління, будуть залежати результативність та ефективність реформ на рівні Карпатського економічного району. Більшість проблем, які виникають у промисловому комплексі Карпатського економічного району, повинні вирішуватися на локальному, регіональному рівні, що суттєво зменшить часовий період їх вирішення та поліпшить якість прийнятих рішень. Окрім того, в умовах ринкової економіки концентрація управлінських заходів на рівні регіонів дає змогу більш швидко реагувати на зміни кон'юнктури попиту та пропозиції на продукцію промислового комплексу і забезпечувати оптимальну її структуру.

В умовах поглиблення інтеграційних процесів та у зв'язку з територіальними особливостями розташування областей Карпатського економічного району серед сукупності чинників, які спричиняють суттєвий вплив на динаміку та спрямованість соціально-економічних процесів на рівні регіону, необхідно виділити вплив динаміки розвитку прилеглих країн (особливо країн ЄС), а також тенденції транскордонних процесів.

Значна кількість підприємств промислового комплексу району не має завершеного циклу виробництва і працює на договірних умовах із давальницькою сировиною. Для потужних західноєвропейських підприємств економічно вигідним є використання українських промислових підприємств як додаткового допоміжного виробництва з використанням аутсорсингу. Проте для економіки України це може слугувати лише проміжним етапом в умовах виходу з економічної кризи та формування власного завершеного циклу промислового виробництва.

Розширення та спрощення експортно-імпортних операцій, зростання ролі та обсягів іноземних інвестицій, прискорення процесу спеціалізації та кооперування на рівні прикордонних територій спричиняють значний позитивний вплив на економічні процеси в межах району. Водночас посилення міграційних процесів, вплив культурно-етнічних особливостей людських ресурсів району вимагають додаткової уваги та

корегування політичних інструментів впливу на економічні та соціальні процеси на рівні району.

На відміну від політичних чинників чинники економічного спрямування можуть слугувати як причиною, так і наслідком розвитку промислового комплексу району. Переважна більшість із них сформувалася у попередні періоди розвитку економік областей району і потребує розроблення заходів корегування у довгостроковому періоді. Основні із запропонованих нами економічних чинників впливу представлено у табл. 5.

Одним із найбільш вагомих економічних чинників є нерівномірність економічного розвитку областей району. Зазначений чинник вступає у супереч з одним із важливих принципів економічного районування – більш-менш ідентичні параметри економічного розвитку – і доводить, що об'єднання областей більше пов'язане з особливостями територіального розташування та спорідненістю інших важливих чинників (особливо соціально-культурних та технологічних).

Незаперечним економічним центром є Львівська область, яка є лідером практично за всіма основними економічними параметрами (починаючи від частки ВРП у ВВП країни до наукового потенціалу). Івано-Франківська та Закарпатська області за основними економічними показниками значно уступають Львівській області, проте характеризуються позитивною економічною динамікою. Крім того, саме для цих областей значною є частка валової доданої вартості за такими видами економічної діяльності, як сільське та лісове господарство, переробна промисловість (табл. 6).

Велике значення для забезпечення позитивного економічного розвитку економіки регіону мають галузева структура економіки областей району та стан і відтворення трудових ресурсів.

Існування комплексу підприємств, діяльність яких спрямована на завершеність виробничого циклу, зорієнтованість економіки на виробництво готових товарів та послуг забезпечує зростання валового регіонального продукту та розширення відтворювальних процесів.

Таблиця 6

Аналіз впливу економічних чинників на тенденції та динаміку процесів у промисловому комплексі на рівні Карпатського економічного району

Політичні чинники впливу	Значимість впливу чинника			
	тривалість впливу	спрямованість впливу	динаміка впливу	відносна значимість впливу
Нерівномірність економічного розвитку областей регіону	N\F	-	<	VERY IMPORTANT
Спеціалізація та кооперування виробництва на рівні областей регіону	N\F	-;+	>; <	VERY IMPORTANT
Зорієнтованість сировинних підприємств на зовнішній ринок	N\F	-	<	CRITICAL
Низький рівень заробітної плати	N\F	-	<	CRITICAL
Недостатній рівень внутрішнього інвестування та несприятливий інвестиційний клімат для зовнішніх інвесторів	N\F	-	<	VERY IMPORTANT
Недосконала митна та податкова політика	N	-	<	VERY IMPORTANT
Нестабільність цін на енергоносії і зміна попиту на них	N\F	-	<	VERY IMPORTANT
Відсутність чіткої стратегії регіонального розвитку	N\F	-	<	VERY IMPORTANT

Джерело: розробка автора

Таблиця 7

Структура валової доданої вартості областей Карпатського економічного району за видами економічної діяльності в 2015 р.

	Всього	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	Переробна промисловість	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	Водопостачання; каналізація, поводження з відходами
Україна	100,0	14,2	5,6	14,0	3,2	0,5
Закарпатська	100,0	17,9	0,5	12,6	1,5	0,4
Івано-Франківська	100,0	14,9	7,5	10,1	8,5	0,3
Львівська	100,0	11,1	2,7	12,2	3,4	0,4
Чернівецька	100,0	25,7	0,3	6,1	3,8	0,4

Для підприємств Карпатського економічного району характерною є орієнтація на первинний цикл обробки. Частка переробної промисловості у структурі валової доданої вартості областей Карпатського економічного району за видами економічної діяльності в 2015 р. знаходиться на рівні 6–12% (найменше значення у Чернівецькій області – 6%, найвище – у Закарпатській області – 12,6%) (табл. 7).

Зорієнтованість підприємств сільського та лісового господарства, добувної промисловості на експорт призводить до суттєвого скорочення сировинних ресурсів, що споживаються на внутрішньому ринку, та до зменшення величини ВВП країни. Заходи управлінського характеру на регіональному рівні повинні бути спрямовані на розширення переліку підприємств промислового комплексу району із завершеним циклом виробництва.

Низький рівень середньомісячної заробітної плати на рівні Карпатського економічного району погіршує процес відтворення трудових ресурсів та призводить до міграції кваліфікованих ресурсів району як до інших регіонів, так і до інших країн.

Негативний вплив економічних чинників (низький рівень заробітної плати, недостатній рівень внутрішнього інвестування та несприятливий інвестиційний клімат для зовнішніх інвесторів тощо) призводить до погіршення чинників впливу соціально-культурної групи.

Важливим чинником забезпечення поступального розвитку економіки регіону є приріст обсягу інвестиційних ресурсів та забезпечення розширеного відтворення основних засобів.

Для областей Карпатського економічного району існує проблема недостатнього обсягу інвестиційних ресурсів та технологічна відсталість і високий рівень зносу основних фондів. Частка капітальних інвестицій у загальноукраїнському їх обсязі для Львівської області становить 4,5–5%, а для решти областей регіону – лише 1–2% [3].

Що стосується промислового комплексу району, для підприємств якого стан основних засобів та ступінь впровадження інноваційних та сучасних технологічних заходів є надзвичайно важливим, то частка капітальних інвестицій є критично малою (табл. 4). Особливо це стосується Чернівецької та Закарпатської областей.

Високий рівень зносу основних засобів, відсутність позитивної динаміки впливу технологічних чинників на розвиток промислового комплексу району протягом останніх років набуває ознак критичної (табл. 8).

Важливість впливу цього показника проявляється як у короткостроковому, так і довгостроковому періодах.

У середньому по Україні ступінь зносу основних фондів невпинно зростає, а саме із 43,7% у 2000 р. до 60,1% у 2015 р.

Аналіз впливу соціально-культурних чинників на тенденції та динаміку процесів у промисловому комплексі на рівні Карпатського економічного району

Політичні чинники впливу	Значимість впливу чинника			
	тривалість впливу	спрямованість впливу	динаміка впливу	відносна значимість впливу
Відношення населення до євроінтеграційних та внутрішньополітичних процесів	N\F	-	<	VERY IMPORTANT
Міграція трудових ресурсів	N\F	-;+	>; <	VERY IMPORTANT
Демографічні процеси (старіння населення, погіршення динаміки народжуваності, високий рівень смертності)	N\F	-	<	CRITICAL
Низький рівень платоспроможного доходу населення	N\F	-	<	CRITICAL
Низький рівень умов праці та техніки безпеки	N\F	-	<	VERY IMPORTANT
Зростання потреби і вартості соціальної допомоги	N	-	<	VERY IMPORTANT

Таблиця 8

Аналіз впливу технологічних чинників на тенденції та динаміку процесів у промисловому комплексі на рівні Карпатського економічного району

Політичні чинники впливу	Значимість впливу чинника			
	тривалість впливу	спрямованість впливу	динаміка впливу	відносна значимість впливу
Технологічна відсталість, високий знос основних фондів	N\F	-	<	CRITICAL
Неефективна державна технологічна політика	N\F	-	<	VERY IMPORTANT
Неузгодженість патентної політики та політики сертифікації і стандартизації	N\F	-	<	VERY IMPORTANT
Інтенсивний розвиток інформаційних технологій	N\F	-	<	VERY IMPORTANT
Підвищення вимог щодо культурної і природної спадщини, об'єднання технічної інфраструктури, інтелектуального, соціального капіталу	N\F	-	<	IMPORTANT
Нові екологічні, управлінські та технологічні стандарти	N	-	<	VERY IMPORTANT

Джерело: розробка автора

[7]. Особливо різко збільшилося значення цього показника в 2008 р. та 2010 р. – відповідно на 8,6 в. п. та 14,9 в. п.

Найгірша ситуація щодо стану основних засобів у постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 82,6%. Друге місце за ступенем зношеності основних засобів займає промисловість. Рівень їх зносу в 2015 р. становить 76,9%, проти, наприклад, 48,8% у 2000 р. Найменш зношеними є основні фонди у сфері тимчасового розміщування й організації харчування (35,6%) [3].

Серед регіонів України лідерами за ступенем зносу основних засобів є: Харківська (81,2%), Кіровоградська (73,8%), Вінницька (70,7%) і Полтавська (70,1%) області.

Для областей Карпатського економічного району знос основних засобів становив від 60 до 70% у Львівській області, від 50 до 60% – у Закарпатській та Івано-Франківській областях, у Чернівецькій області основні засоби зношені менше ніж наполовину [7]. Однак, незважаючи на високий ступінь зношеності основних засобів, процес їх оновлення є дуже пасивним. Основна причина – відсутність фінансових ресурсів на розроблення та впровадження інноваційних технологій.

Висновки. Визначивши найбільш вагомий складники кожної з груп чинників впливу, слід зазначити, що кількість негативних чинників і недоліків тієї чи іншої групи переважає над перевагами та їх позитивними особливостями. Отже, для того щоб забезпечити можливість промисловому комплексу області Карпатського економічного району нормально розвиватися, передусім слід переформувати та вдосконалити політико-правову структуру, створити сприятливі умови для розвитку його соціально-економічного потенціалу та проводити ефективну державну технологічну політику.

Література:

1. Валовий регіональний продукт (2004–2015) / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Гавкалова Н.Л. Соціально-економічний розвиток регіонів України: проблеми та перспективи. Вісник Прикарпатського університету. Економіка. 2012. № 9. С. 41–44.
3. Капітальні інвестиції за регіонами / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Мазур А.Г. Проблематика економічного районування в сучасному регіональному вимірі. Збірник наукових праць ВНАУ Серія «Економічні науки». 2011. № 2(53). С. 3–11.

5. Методологія планування регіонального розвитку в Україні. Інструмент для розробки стратегій регіонального розвитку і планів їх реалізації / Проект Європейського Союзу. Підтримка політики регіонального розвитку України. URL: www.oda.te.gov.ua/data/upload/publication/main/ua/20090/metodologiya.doc.
6. Статистичний бюлетень «Соціально-економічне становище регіону» (по кожному регіону окремо) / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Статистичний бюлетень основні засоби України / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Статистичний збірник «Регіони України» (2 частини) / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності. Статистичний збірник «Регіони України». Частина II. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Ліба Н.С. PEST-аналіз регіонального промислового комплексу Карпатського економічного району

Анотація. В статті доказано, що Карпатський економічний район (макрорегіон) – це територія, яка умовно виділена всередині країни (мегарегіону) і яка має певну економічну орієнтованість території на певний набір галузей, що розвиваються при взаємодії законів територіального розподілу праці та сировинної належності; має відносну порівняльність різних економічних показників як в поточний період, так і в перспективі; характеризується територіальною близькістю і достатньою транспорт-

ної інфраструктурою. По результатам проведеного PEST-аналізу регіонального промислового комплексу Карпатського економічного району встановлено, що вищим рівнем ідентичності характеризуються соціально-культурні та технологічні фактори.

Ключові слова: PEST-аналіз, економічне районування, регіональний промисловий комплекс, політичні фактори, економічні фактори, соціально-культурні фактори, технологічні фактори.

Liba N.S. PEST analysis of the regional industrial complex of the Carpathian economic region

Summary. It is proved in the article that the Carpathian economic region (macroregion) is a territory conventionally allocated within the country (megaregion) and which: has a certain economic unity determined by the orientation of the territory's economy to a certain set of industries that develop in the interaction of the laws of the territorial division of labor and raw material belonging; has a relative comparability of different economic indicators both in the current period and in the future; characterized by territorial proximity and sufficient transport infrastructure. According to the results of the PEST analysis of the regional industrial complex of the Carpathian economic region, it was determined that the highest level of identity is characterized by socio-cultural and technological factors.

Keywords: PEST-analysis, economic zoning, regional industrial complex, political factors, economic factors, socio-cultural factors, technological factors.

**РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ
І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА**

Ліба Н.С.
**PEST-АНАЛІЗ РЕГІОНАЛЬНОГО ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ
КАРПАТСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РАЙОНУ..... 69**

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

Matute Riofrio Stefanie
**CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY INFLUENCE
TO EMPLOYEES IN LATIN AMERICA.....77**

Риндзак О.Т., Рісний О.П.
**МОНІТОРИНГ МОБІЛЬНОСТІ НЕЗАЙНЯТОГО НАСЕЛЕННЯ
В СИСТЕМІ РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКІВ ПРАЦІ..... 81**

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Дубовик О.Ю., Любчик О.К.
МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ДІЄВОСТІ ПОДАТКОВОГО МЕХАНІЗМУ..... 87

Бура В.І.
РЕГУЛЮВАННЯ ТА НАГЛЯД ЗА СИСТЕМО ВАЖЛИВИМИ БАНКАМИ.....91

Волкова О.Г.
**ФІНАНСОВА СПРОМОЖНІСТЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ:
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ..... 95**

Дубина М.В.
**ОЦІНКА БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ЇЇ ВПЛИВ
НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ.....100**

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ
ТА АУДИТ**

Vanera N.P., Geley L.O.
**MODERNIZATION OF THE SYSTEM OF FOREIGN AUDIT IN UKRAINE:
ADAPTATION OF FOREIGN EXPERIENCE.....106**

Струк Н.С., Шевчук А.М.
**ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ
В ОБЛІКОВІЙ СИСТЕМІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА.....110**